

Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право
УДК 343.9

Пазій Богдан Андрійович

аспірант відділу кримінологічних досліджень

Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності

ім. акад. В. В. Сташиса

Національної академії правових наук України

Pazii Bohdan

PhD Student at the Department of Criminological Studies

Academician Stashis Scientific Research Institute for the

Study of Crime Problems

National Academy of Law Sciences of Ukraine

ORCID: 0009-0001-2205-1672

**ОБ'ЄКТ ЗАПОБІЖНОГО ВПЛИВУ В КОНТЕКСТІ ЗАПОБІГАННЯ
КРАДІЖКАМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО АБО
НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ**

**OBJECT OF INFLUENCE IN THE CONTEXT OF PREVENTING
THEFTS COMMITTED UNDER MARTIAL LAW OR A STATE OF
EMERGENCY**

Анотація. У статті описуються головні риси об'єкту запобіжного впливу у контексті запобігання крадіжкам, що вчиняються в умовах воєнного або надзвичайного стану. Діяльність у сфері протидії злочинності вже давно набула системних якостей, реалізуючись принаймні у двох основних площинах, одна з яких пов'язується із застосуванням до осіб, винних у вчиненні кримінально караних правопорушень, диференційованих покарань, а друга – із реалізацією цілого

комплексу заходів, метою якого насамперед є недопущення вчинення протиправного діяння.

Опрацювання будь-яких стратегій стримування злочинності на певному рівні має базуватися на загальній теорії запобігання злочинності, на усталених категоріях, якими визначається сутність реалізації тих завдань, що постають перед теоретиками і практиками під час цілеспрямованого впливу на аналізоване соціальне явище негативного характеру.

Поряд із детермінантами соціально-економічного, ідеологічного, політико-правового, морально-психологічного, та ін. характеру все ж таки окремо потрібно принаймні виділяти: а) особу правопорушника або тих, поведінка, погляди, ідеологія яких свідчить про вірогідність відступу від імперативів кримінального закону; б) оточення з усіма його стереотипами взаємодії, традиціями, звичками та ін., що формує таку особу (осіб) та в якому перебуває людина.

Об'єкт запобіжного впливу в контексті запобігання крадіжкам, що вчиняються в умовах воєнного або надзвичайного стану характеризується наявністю у детермінаційному комплексі наскрізного за своїм характером явища війни, темпоральністю, розширенням кількості суб'єктів запобіжного впливу та ін.

Військова агресія РФ значно вплинула на стан злочинності. Такого явища, як повномасштабна війна на території України за часів її незалежності не було, але зараз це системний об'єкт запобіжного впливу, від якого залежить «образ» і сучасної, і навіть майбутньої злочинності.

Серед темпоральних об'єктів особливо необхідно виокремити обстановку, в якій перебуває пересічна людина, «локації», в яких відбуваються крадіжки тощо.

Поруч із правоохоронними органами окрему роль почали відігравати Збройні Сили України та Сили територіальної оборони Збройних Сил України.

Ключові слова: *корислива злочинність, запобігання злочинності, крадіжки, воєнний стан, надзвичайний стан, об'єкт запобіжного впливу.*

Summary. *The main features of the object of preventive influence in the context of preventing thefts committed under martial law or a state of emergency have been described in the article. Activities in the field of crime prevention have long acquired systemic qualities, being implemented in at least two main areas, one of which is associated with the application of differentiated punishments to persons guilty of criminal offences, and the other - with the implementation of a whole range of measures aimed primarily at preventing the commission of an unlawful act.*

The development of any crime deterrence strategies at a certain level should be based on the general theory of crime prevention, on the established categories that define the essence of the tasks faced by theorists and practitioners in the course of targeted impact on the analysed social phenomenon of a negative nature.

Along with the determinants of socio-economic, ideological, political and legal, moral and psychological, etc. nature, it is still necessary to at least separately distinguish: a) the personality of the offender or those whose behaviour, views, ideology indicate the likelihood of deviation from the imperatives of criminal law; b) the environment with all its stereotypes of interaction, traditions, habits, etc. that forms such a person (persons) and in which a person lives.

The object of preventive influence in the context of preventing thefts committed under martial law or a state of emergency is characterised by the

presence in the deterministic complex of the cross-cutting phenomenon of war, temporality, expansion of the number of subjects of preventive influence, etc.

The military aggression of the Russian Federation has significantly affected the state of crime. There was no such phenomenon as a full-scale war on the territory of Ukraine during the time of its independence, but now it is a systemic object of preventive influence, on which the "image" of both modern and even future crime depends.

Among the temporal objects, it is especially necessary to distinguish the environment in which an ordinary person lives, the "locations" where thefts occur, etc.

Alongside law enforcement agencies, the Armed Forces of Ukraine and the Territorial Defence Forces of the Armed Forces of Ukraine have begun to play a separate role.

Key words: *mercenary crime, crime prevention, theft, martial law, state of emergency, object of preventive action.*

Постановка проблеми. У кримінологічному знанні розробці заходів запобігання злочинності в цілому та окремим правопорушенням, зокрема, завжди відводилося і відводиться чільне місце. Пояснення цьому слід шукати в одвічному бажанні людини убезпечити себе та оточуюче її середовище від протиправних ексцесів, історія яких, мабуть, за тривалістю не поступається історії самого людства у форматі його цивілізованої фази. Навіть більше – феномен шкідливості певних діянь для соціуму виник задовго до того моменту, як було створено відомі важелі соціально-правового регулювання певних відносин у суспільстві та механізми захисту останніх від деструктивної людської поведінки.

Російська збройна агресія, додавши імпульсу новим кримінологічним розвідкам щодо будь-якого виду злочинних проявів, разом із тим змушує кримінологів ретельно опрацьовувати питання

запобігання корисливим діянням, оскільки відомо, що ситуація хаосу в суспільстві, якою супроводжується будь-яка війна, створює ще більше умов для вчинення правопорушень корисливої і корисливо-насильницької спрямованості. Адже в умовах збройної агресії РФ захист власності від злочинних посягань поставлено під посилену загрозу. Розграбовування загарбником населених пунктів, що потрапили під ворожу окупацію, викрадення майна зі зруйнованих будівель, крадіжки документів, грошей та цінностей у громадян, що прямують в евакуацію – лише невелика кількість прикладів типових ситуацій, зумовлених воєнним станом в нашій державі. Тому розроблення теоретичних основ практики запобігання крадіжок в подібних умовах має особливо гостру актуальність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Кримінально-правові та кримінологічні питання корисливої злочинності розробляються вченими вже багато років. Теоретичну основу нашого дослідження складають переважно роботи українських науковців. Зокрема, це наукові здобутки В. С. Батиргарєєвої, яка ґрунтовно дослідила кримінологічні питання розбоїв, поєднаних з проникненням у житло, а також рецидивної злочинності в Україні (значну частку якої складає корисливий та корисливо-насильницький сегменти). Особливостям корисливої насильницької злочинності в Україні, як явища і характеристики корисливості як такої, детермінації та запобігання цього виду злочинності присвячено роботи Б. М. Головкина, найбільш комплексною з яких є монографія «Корислива насильницька злочинність в Україні: феномен, детермінація, запобігання» [3].

Теоретичні й законодавчі проблеми доктринального визначення, змісту та сутності явища власності як об'єкта кримінально-правової охорони розкриваються у науковому доробку Ю. А. Дорохіної [4].

Кримінологічні напрацювання щодо запобігання такого виду корисливих злочинів, як крадіжки, висвітлено у публікаціях

К. О. Павлишин, зокрема у монографії авторки «Крадіжки, вчинені неповнолітніми: кримінологічний аналіз» [5].

Результати вивчення зарубіжного досвіду кримінально-правової охорони власності, у тому числі й у порівняльно-правовому вимірі, а також із урахуванням сучасної суспільно-політичної обстановки в Україні, що склалася ще з 2014 року і наразі особливо загострилася, відбиваються у публікаціях І. В. Самокиш [6], А. М. Соловйової [7], М. О. Семенишина [8] та ін. Проте особливості кримінологічної характеристики, детермінації і запобігання крадіжкам, що вчиняються в умовах воєнного або надзвичайного стану, потребують окремого вивчення у своєму взаємозв'язку. Кримінологічній розвідці проблеми наукового осмислення, головним рисам вказаних крадіжок та їх класифікації присвячені попередні публікації автора [9; 10].

Для розв'язання проблеми запобігання крадіжкам, що вчиняються в умовах воєнного або надзвичайного стану, ґрунтовне значення мають також роботи В. В. Голіни [11] й А. П. Закалюка [12], яких впевнено можна назвати одними із головних розробників теоретичних основ практики запобігання злочинності загалом та її окремим видам зокрема на теренах незалежної України.

Метою статті є опис об'єкту запобіжного впливу в контексті запобігання крадіжкам, що вчиняються в Україні в умовах воєнного або надзвичайного стану.

Виклад основного матеріалу. Діяльність у сфері протидії злочинності вже давно набула системних якостей, реалізуючись принаймні у двох основних площинах, одна з яких пов'язується із застосуванням до осіб, винних у вчиненні кримінально караних правопорушень, диференційованих покарань, а друга – із реалізацією цілого комплексу заходів, метою якого насамперед є недопущення вчинення протиправного діяння.

Із початком пізнання сутності того чи іншого протиправного явища, виникає необхідність запропонувати логічний, а головне – реальний «набір» рекомендацій, що буде якомога дієвим принаймні щодо обмеження шкідливих для людини соціальних проявів деструктивної поведінки.

Під час теоретичного осмислення діяльності із запобігання злочинним проявам останній надають часом характеру стратегічного зауваження, стверджуючи, що заключним етапом кримінологічного вивчення будь-якого криміногенного явища, що становить предмет відповідної науки кримінально-правового циклу, є запропонування стратегії запобігання цьому явищу [13, с. 181]. Слід підкреслити, що хоча стратегічне мислення – порівняно новий для кримінологічного знання напрям, однак концептуалізація знання, свідченням якої якраз й є намагання побудувати стратегії, набуває все більше і більше прихильників серед фахівців відповідної галузі юридичної науки. Питання стратегічного підходу до організації й управління процесами запобігання злочинності підіймалися у роботах В.С. Батиргарєєвої [14], О.М. Бандурки [15], В. В. Голіни, М.Г. Колодяжного, С. С. Шрамко і А. В. Калініної [16; 17] та ін. Розвиток наукової думки в цьому напрямі досить влучно передає С.О. Філіппов. Він, зокрема, пише: «Політика як напрям діяльності, сукупність інструментів та засобів реалізації стратегічних інтересів у сфері протидії злочинності реалізується через стратегії» [18, с. 244].

У свою чергу, опрацювання будь-яких стратегій стримування злочинності на певному рівні має базуватися на загальній теорії запобігання злочинності, на усталених категоріях, якими визначається сутність реалізації тих завдань, що постають перед теоретиками і практиками під час цілеспрямованого впливу на аналізоване соціальне явище негативного характеру. Тут нагадаємо, що поряд із традиційними завданнями, що зумовлюють сутність проблеми запобігання корисливої

злочинності як такої і крадіжок у тому числі (значна поширеність, «резистентність» ідеології крадіїв до запобіжних заходів, суспільні негаразди як потужний чинник їх існування тощо), з'явилися ще й ті завдання, що ускладнюють процес їх вирішення у теперішній, воєнний, час. Серед таких можна підкреслити: симбіоз особливостей воєнного стану, в якому перебуває українське суспільство, і закономірностей відтворення злочинності, динамічність внутрішніх і зовнішніх міграційних процесів, нова філософія правопорушників, поява раніше невідомих «локацій» вчинення крадіжок і нових категорій правопорушників, велике навантаження і виникнення додаткових завдань у суб'єктів запобігання тощо. Вищенаведене, без сумніву, зумовлює як визначення об'єктів запобіжного впливу, так і специфіку логіки і системи заходів запобіжного впливу.

Наголошуючи на тому, що практика має засновуватися на теорії та озброюватися нею, не можна не підтримати, знову ж таки, точку зору С.О. Філіппова, про те, що надзвичайна «теоретизованість», надмірна стилістична перевантаженість мови кінцевого продукту наукової діяльності складною (іноді – псевдонауковою) термінологією та величезні обсяги масиву наукової інформації, що публікуються, зменшує можливості практичного застосування цієї інформації [18, с. 245]. Одна з таких ситуацій якраз і склалася навколо різноманіття синонімів, якими позначається діяльність щодо стримування злочинності на певному рівні (запобігання, боротьба, протидія, опір, профілактика, попередження, нейтралізація та ін.). Зрозуміло, що ця теоретична дискусія може бути поширена й на сферу запобігання крадіжкам.

Підготовку теоретичного підґрунтя запобігання кримінальним правопорушенням доцільно почати з визначення об'єктів запобіжного впливу, відповідних саме цьому виду діянь. Будь-який вчений, опрацьовуючи чи то систему, чи то стратегію запобігання тим чи іншим

видам правопорушень, наводить власну модель відповідних явищ і процесів, що визнаються об'єктами, впливаючи на які стає можливим більш-менш стабілізувати безпекову ситуацію. Проте загальні підходи до цієї проблематики тривалий час залишалися майже не змінними. При цьому значний внесок у теорію запобігання у цьому ракурсі належить відомому українському кримінологу – професору В. В. Голіні. Зокрема, під об'єктом запобіжного діяння він розуміє окремі негативні явища і процеси реальної дійсності матеріального і духовного характеру (або їх сукупність), різні за генезою, сферою, формами та інтенсивністю проявів, які, взаємодіючи з властивостями особистості, призводять до виникнення кримінальної мотивації, наміру, прийняття рішення на вчинення злочину та його реалізацію [11, с. 49]. У свою чергу О. М. Литвинов акцентує увагу на тому, що об'єкт запобігання злочинності – це те, на що безпосередньо впливають суб'єкти з тим, щоб зменшити кількість правопорушень, запобігти конкретному реально можливому злочину, попередити його або припинити його вчення [19, с. 80-81].

Найчастіше між об'єктами запобіжного впливу, які в літературі називають ще криміногенними об'єктами, та детермінаційними чинниками у кримінології ставлять знак рівності, оскільки вважають, що вплив на ці чинники дає можливість покращити безпекову ситуацію. Так, наприклад, А. П. Закалюк прямо вказував, що об'єктами діяльності із запобігання злочинності є детермінанти злочинності та її проявів, передусім причини й умови останніх [12, с. 332]. Однак В. В. Голіна слушно підкреслює, що без вчення про об'єкт запобіжного впливу, вміння виокремити його з множини детермінант злочинності, знайти в об'єктів «точки уразливості» не може предметно і повноцінно розвиватися як теорія, так і вдосконалюватися практика запобігання злочинності, яка здатна діяти більш-менш результативно, коли перед її суб'єктами виступають не абстрактні

«причини й умови», «причинно-наслідкові комплекси» тощо, а реальні матеріальні і духовні фрагменти буття і свідомості [20, с. 281–282].

У цілому заперечень проти такого підходу немає. Водночас поряд із детермінантами соціально-економічного, ідеологічного, політико-правового, морально-психологічного, та ін. характеру все ж таки окремо потрібно принаймні виділяти:

а) особу правопорушника або тих, поведінка, погляди, ідеологія яких свідчить про вірогідність відступу від імперативів кримінального закону;

б) оточення з усіма його стереотипами взаємодії, традиціями, звичками та ін., що формує таку особу (осіб) та в якому перебуває людина.

Зауважимо, що таке уявлення про об'єкти запобіжного впливу, властиве, так би мовити, парадигмі мирного життя. Власне про такий підхід свідчить система кримінальної юстиції, яка у процесі виправлення особи під час відбування покарання наголос робить на психо-корекційній роботі із засудженим. До того ж саме покарання у вигляді арешту, позбавлення або обмеження волі, яке передбачає ізоляцію правопорушника на час його відбування, обмежує засудженого у спілкуванні з його оточенням, перебування в якому сприяло б продовженню дії тих чинників, котрі продовжували б культивувати в особі негативні традиції, звички, моделі поведінки під час розв'язання життєвих проблем.

Таким чином, з усього різноманіття суспільних феноменів, що в будь-який спосіб сприяють існуванню та відтворенню корисливої злочинності під час воєнного або надзвичайного стану, у тому числі крадіжок, слід виокремити ті з них, на які потрібно впливати у першу чергу, щоб відповідні правопорушення не перетворилися на нову ідеологію криміналітету, в якій останній паразитує на війні. Ними, зокрема, є:

- особа з її звичками, мотиваціями, переконаннями, вадами у вихованні тощо;

- місця концентрації злочинного елементу, зокрема й в інформаційному просторі (наприклад, на різних Інтернет-платформах, маркетплейсах, в соціальних мережах, месенджерах та ін.);
- різні негативні явища (залежність від алкоголю, наркотичних засобів) як фон всіх соціальних негараздів та ін.

Із 24 лютого 2022 року парадигма життя українців зазнала докорінних змін, відлуння яких буде існувати в нашому суспільстві ще довгі роки. Військова агресія РФ значно вплинула на стан злочинності. Такого явища, як повномасштабна війна на території України за часів її незалежності не було, але зараз це системний об'єкт запобіжного впливу, від якого залежить «образ» і сучасної, і навіть майбутньої злочинності. До того ж наявність у детермінаційному комплексі такого об'єкта, наскрізного за своїм характером, складає системну особливість як явища крадіжок, так і будь-якого іншого виду сучасної злочинності. Система заходів впливу на цей об'єкт – це окрема сторінка кримінологічної історії, кримінології як науки.

Ще однією особливістю об'єктів запобіжного впливу у контексті протидії крадіжкам, що вчиняються в Україні в умовах воєнного або надзвичайного стану, є темпоральність деяких із них, що в першу чергу обумовлено війною. Серед темпоральних об'єктів особливо необхідно виокремити обстановку, в якій перебуває пересічна людина (евакуація та зміна звичного місця проживання, щоденні, навіть щогодинні повітряні тривоги, «мобільність» лінії фронту, в цілому емоційно-психологічна обстановка та ін.), «локації», в яких відбуваються крадіжки (руїни, покинуте житло, інші приміщення, гаражі, автівки тощо).

Ще одна особливість запобігання розглянутих правопорушень характеризує суб'єктів цієї діяльності. Час вніс свої непередбачувані корективи, і лише силами «традиційних» суб'єктів (таких як законодавчі органи, органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування і

судової влади, органи державного і господарського управління, культурно-виховні, навчальні заклади, адміністрації установ, підприємств, відомств, фірм, трудові колективи, громадські організації і товариства, охоронні установи та приватні розшукові агенції, спеціалізовані фонди, сім'я, громадяни (за В. В. Голіною) [9, с. 62–63]) цю проблему розв'язати не можна. Поруч із правоохоронними органами окрему роль почали відігравати Збройні Сили України та Сили територіальної оборони Збройних Сил України. На особливому підйомі наразі можна констатувати участь громадськості у підтриманні правопорядку.

Нарешті, ще одна особливість запобіжної діяльності – визначення пріоритетності завдань. Зараз цей принцип спостерігається у будь-чому. Стосовно аналізованого виду злочинності – максимально зберегти те, що не знищив ворог. Тобто всіляко сприяти охороні власності громадян, щоб забезпечити їм хоча б мінімальні умови, придатні для життя.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, з усього різноманіття суспільних феноменів, що в будь-який спосіб сприяють існуванню та відтворенню корисливої злочинності під час воєнного або надзвичайного стану, у тому числі крадіжок, слід виокремити ті з них, на які потрібно впливати у першу чергу: особу правопорушника або тих, поведінка, погляди, ідеологія яких свідчить про вірогідність відступу від імперативів кримінального закону та оточення з усіма його стереотипами взаємодії, традиціями, звичками та ін., що формує таку особу (осіб) та в якому перебуває людина.

Об'єкт запобіжного впливу в контексті запобігання крадіжкам, що вчиняються в умовах воєнного або надзвичайного стану характеризується наявністю у детермінаційному комплексі наскрізного за своїм характером явища війни, темпоральністю, розширенням кількості суб'єктів запобіжного впливу та ін.

Перспективами подальших наукових розвідок у цій сфері можна визначити розроблення спеціально-кримінологічних заходів запобігання крадіжкам в умовах воєнного або надзвичайного стану, а також у післявоєнний час, у період відбудови та розвитку України.

Література

1. Батиргарєєва В. С. Кримінологічна характеристика та попередження розбоїв, поєднаних з проникненням у житло : монографія. Харків : Одіссей, 2003. 256 с.
2. Батиргарєєва В. С. Рецидивна злочинність в Україні: соціально-правові та кримінологічні проблеми : монографія. Харків : Право, 2009. 576 с.
3. Головкін Б. М. Корислива насильницька злочинність в Україні: феномен, детермінація, запобігання : монографія. Харків : Право, 2011. 432 с.
4. Дорохіна Ю. А. Злочини проти власності. Теоретико-правове дослідження : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 744 с.
5. Павлишин К. О. Крадіжки, вчинені неповнолітніми: кримінологічний аналіз : монографія / за наук. ред. В. В. Голіни. Харків : Право, 2019. 272 с.
6. Самокиш І. В. Кримінально-правова охорона власності за законодавством України та країн Східної Європи : дис. ... ступеня д-ра філософії : 081 – Право / Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2021. 227 с. URL: <https://tinyurl.com/3akj4tsm> (дата звернення: 23.11.2023).
7. Соловійова А. М. Кримінально-правова характеристика злочинів проти власності: порівняльно-правове дослідження : монографія. Вінниця : Вінницька газета, 2018. 459 с.

8. Семенишин М. О. Теорія та практика запобігання корисливонасильницьким злочинам органами та підрозділами Національної поліції України (за матеріалами операції Об'єднаних сил) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Донецький юрид. ін-т МВС України; Державний науково-дослідний інститут МВС України, Київ, 2020. 623 с.
9. Пазій Б. А. Крадіжки, що вчиняються під час воєнного або надзвичайного стану: кримінологічна розвідка проблеми. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2022. Вип. 44. С. 140–149. doi: 10.31359/2079-6242-2022-44-140.
10. Пазій Б. А. Кримінологічні особливості та класифікація крадіжок в Україні, що вчиняються в умовах воєнного або надзвичайного стану. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2023. Вип. 45. С. 142–148. doi: 10.31359/2079-6242-2022-45-142.
11. Голіна В. В. Запобігання злочинності (теорія і практика) : навч. посіб. Харків : Нац. юрид. акад. України, 2011. 120 с.
12. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3 кн. Кн. 1 : Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. Київ : Вид. дім „Ін Юре”, 2007. 424 с.
13. Усатова Т. І. Кримінологічна характеристика та запобігання створенню або утриманню місць розпусти і звідництву в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2018. 330 с.
14. Батиргарєєва В.С. Щодо необхідності розробки та запровадження у місті Харкові стратегії зменшення практичних можливостей вчинення злочинів. *Матеріали наукової конференції за результатами роботи фахівців Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса Національної академії правових наук України за фундаментальними темами у 2018 р.* (м. Харків, 26 березня 2019 р.). Харків : Право, 2019. С. 82–86.

15. Бандурка О.М., Литвинов О.М. Стратегія і тактика протидії злочинності : монографія. Харків : Ніка Нова, 2012. 318 с.
16. Зменшення можливостей вчинення злочинів: стратегічний підхід : монографія / За заг. ред. В.В. Голіни. Харків : Право, 2020. 287 с.
17. Калініна А. В. Злочинність іноземців та осіб без громадянства в Україні: кримінологічна характеристика і стратегія запобігання : монографія / за наук. ред. В. В. Голіни. Харків : Право, 2019. 304 с.
URL: <https://tinyurl.com/4h86bb4z> (дата звернення: 23.11.2023).
18. Філіппов С.О. Протидія транскордонній злочинності: глобальний контекст і реалії України : монографія. Одеса : Фенікс, 2019. 452 с.
19. Литвинов О. М. Соціально-правовий механізм протидії злочинності в Україні : монографія. Харків : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2008. 446 с.
20. Голіна В. В. Вибрані праці. Харків : Право, 2020. 592 с.

References

1. Batyrgareieva, V. S. (2003). Kryminolohichna kharakterystyka ta poperedzhennia rozboiv, poiednanykh z pronyknenniam u zhytlo: monohrafiia [Criminological characteristics and prevention of robberies combined with breaking and entering: a monograph]. Kharkiv: Odissei [in Ukrainian].
2. Batyrgareieva, V. S. (2009). Retsydyvna zlochynnist v Ukraini: sotsialno-pravovi ta kryminolohichni problem: monohrafiia [Recidivism in Ukraine: socio-legal and criminological problems: a monograph]. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
3. Holovkin, B. M. (2011). Koryslyva nasylnytska zlochynnist v Ukraini: fenomen, determinatsiia, zapobihannia: monohrafiia [Selfish violent crime in Ukraine: phenomenon, determination, prevention: a monograph]. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

4. Dorokhina, Y. A. (2016). Zlochyny proty vlasnosti. Teoretyko-pravove doslidzhennia: monohrafiia [Crimes against property. A theoretical and legal study: a monograph]. Kyiv: Kyiv National University of Trade and Economics [in Ukrainian].
5. Pavlyshyn, K. O. (2019). Kradizhky, vchyneni nepovnlitnymi: kryminolohichniy analiz: monohrafiia [Thefts committed by minors: criminological analysis: a monograph]. V. V. Holina (Ed). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
6. Samokysh, I. V. (2021). Kryminalno-pravova okhorona vlasnosti za zakonodavstvom Ukrainy ta krain Skhidnoi Yevropy [Criminal and legal protection of property under the legislation of Ukraine and Eastern European countries]. *PhD thesis*. Odesa: National University "Odesa Law Academy". Retrieved from: <https://tinyurl.com/3akj4tsm> [in Ukrainian].
7. Solovyova, A. M. (2018). Kryminalno-pravova kharakterystyka zlochyniv proty vlasnosti: porivnialno-pravove doslidzhennia: monohrafiia [Criminal and legal characteristics of crimes against property: a comparative legal study: a monograph]. Vinnytsia: Vinnytsia newspaper [in Ukrainian].
8. Semenyshyn, M. O. (2020). Teoriia ta praktyka zapobihannia koryslyvonasylnytskym zlochynam orhanamy ta pidrozdilamy Natsionalnoi politsii Ukrainy (za materialamy operatsii Obiednanykh syl) [Theory and practice of preventing mercenary violent crimes by the bodies and units of the National Police of Ukraine (based on the materials of the Joint Forces Operation)]. *PhD thesis*. Donetsk Law Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine; State Research Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. Kyiv [in Ukrainian].
9. Pazii, B. A. (2022). Kradizhky, shcho vchyniaiutsia pid chas voiennoho abo nadzvychainoho stanu: kryminolohichna rozvidka problemy [Theft committed during times of war or state of emergency: a criminological exploration of the problem]. *Pytannia borotby zi zlochynnistiu – Issues of*

- Crime Prevention*, 44, 140-149. doi: 10.31359/2079-6242-2022-44-140 [in Ukrainian].
10. Pazii, B. A. (2023). Kryminolohichni osoblyvosti ta klasyfikatsiia kradizhok v Ukraini, shcho vchynaiutsia v umovakh voiennoho abo nadzvychainoho stanu [Criminological features and classification of thefts in Ukraine committed under conditions of war or state of emergency]. *Pytannia borotby zi zlochynnistiu – Issues of Crime Prevention*, 45, 142-148. doi: 10.31359/2079-6242-2022-45-142 [in Ukrainian].
 11. Holina, V. V. (2011). Zapobihannia zlochynnosti (teoriia i praktyka): navch. posib. [Prevention of crime (theory and practice): textbook]. Kharkiv: National Law [in Ukrainian].
 12. Zakaliuk, A. P. (2007). Kurs suchasnoi ukrainskoi kryminolohii: teoriia i praktyka: u 3 kn. Kn. 1: Teoretychni zasady ta istoriia ukrainskoi kryminolohichnoi nauky [Course of Modern Ukrainian Criminology: Theory and Practice: in 3 books. Book 1: Theoretical Foundations and History of Ukrainian Criminological Science]. Kyiv: In Yure [in Ukrainian]
 13. Usatova, T.I. (2018). Kryminolohichna kharakterystyka ta zapobihannia stvorenniu abo utrymanniu mistu rozpusty i zvidnytstvu v Ukraini [Criminological characteristics and prevention of establishment or operation of brothels and procuring in Ukraine]. *Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
 14. Batyrgareieva, V. S. (2019). Shchodo neobkhidnosti rozrobky ta zaprovadzhennia u misti Kharkovi stratehii zmenshennia praktychnykh mozhlyvostei vchynennia zlochyniv [On the need to develop and implement a strategy to reduce the practical possibilities of committing crimes in Kharkiv]. *Materialy naukovoï konferentsii za rezultatamy roboty fakhivtsiv Naukovo-doslidnoho instytutu vvychennia problem zlochynnosti imeni akademika V.V. Stashysa Natsionalnoi akademii pravovykh nauk*

Ukrainy za fundamentalnymi temamy u 2018 r. – Proceedings of a scientific conference based on the results of the work of specialists of the Academician Stashis Scientific Research Institute for the Study of Crime Problems National Academy of Law Sciences of Ukraine on fundamental topics in 2018. Kharkiv [in Ukrainian].

15. Bandurka, O.M., & Lytvynov, O.M. (2012). *Stratehiia i taktyka protydii zlochynnosti: monohrafiia [Strategy and tactics for combating crime: a monograph]. Kharkiv: Nika Nova [in Ukrainian].*
16. *Zmenshennia mozhlyvostei vchynennia zlochyniv: stratehichni pidkhid: monohrafiia [Reducing opportunities for committing crimes: a strategic approach: a monograph]. (2020). V. V. Holina (Ed.). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].*
17. Kalinina, A. V. (2019). *Zlochynnist inozemtsiv ta osib bez hromadianstva v Ukraini: kryminolohichna kharakterystyka i stratehiia zapobihannia: monohrafiia [Crime of foreigners and stateless persons in Ukraine: criminological characteristics and prevention strategy: a monograph]. Kharkiv: Pravo. Retrieved from <https://tinyurl.com/4h86bb4z> [in Ukrainian].*
18. Filippov, S. O. (2019). *Protydiia transkordonnii zlochynnosti: hlobalnyi kontekst i realii Ukrainy: monohrafiia [Counteracting cross-border crime: global context and realities of Ukraine: a monograph]. Odesa: Phoenix [in Ukrainian].*
19. Lytvynov, O. M. (2008). *Sotsialno-pravovyi mekhanizm protydii zlochynnosti v Ukraini: monohrafiia [Social and legal mechanism of combating crime in Ukraine: a monograph]. Kharkiv: Kharkiv National University of Internal Affairs [in Ukrainian].*
20. Holina, V. V. (2020). *Vybrani pratsi [Selected works]. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].*